

ADVIES

KLEINE PROJECTEN

AANVRAAG: Jheronimus Bosch in gebrandschilderd glas verbeeld

NR: BKL/2016/067

AANVRAGER: Museum voor Religieuze Kunst Uden

BIJEENKOMST ADVIESCOMMISSIE: 15-4-2016

BEGROTING: € 196.000

AUTEUR ADVIES: Geert Lenders

GEVRAAGDE BIJDRAGE: € 58.500 (30%, gevraagd als gift)

1. ALGEMEEN

De pitch voor het project werd verzorgd door de heren Marc Mulders en Leon van Liebergen. Naast de visie van Mulders op de positie van religieuze kunst in dit tijdsgewricht, was de potentie om het werk zo breed mogelijk te distribueren, een belangrijk element in het gesprek. Vragen had de commissie in dat verband over het eigenaarschap en voortzetting van het project na de tentoonstellingsperiode in Uden. Opheldering over het eigenaarschap werd ook aan de orde gesteld in verband met het element 'talentontwikkeling'.

2. OPMERKINGEN BIJ CRITERIA

2.1 VERPLICHT

a. Het project is van hoge kwaliteit, tot uitdrukking komend in oorspronkelijkheid, zeggingskracht en vakmanschap of heeft een ontwikkelkarakter met het oog op reële groei naar hoge culturele kwaliteit (score: goed)

Zowel de reputatie van de betrokken kunstenaars als de mondelinge toelichting, als hetgeen getoond kon worden aan voorbereiding voor de nu te maken werken, geven de commissie het volste vertrouwen in de potentie van dit project om kunst van hoge kwaliteit en relevantie op te leveren. Een spannend discours tussen nieuw werk en historische onderdelen van de collectie is mede daardoor mogelijk. Alle vier de kunstenaars staan op zijn minst nationaal in hoog aanzien, hun uitgesproken verbondenheid met de geest van Bosch' werk en de kwaliteit van met name artistiek 'voorman' Mulders op het specifieke terrein van brandschilderen, rechtvaardigen dit vertrouwen.

Minder overtuigend voor de commissie is, hoe dit discours -essentie van het concept achter dit project- voor de bezoeker op gang komt, met name wanneer de kapellen op reis gaan.

b. Het project versterkt het cultuursysteem van de provincie Noord-Brabant op duurzame wijze of heeft een ontwikkelkarakter met het oog op duurzame versterking van het cultuursysteem (score: onvoldoende)

Op dit punt vindt de adviescommissie het project niet overtuigend. Het sluit weliswaar aan bij het bijzondere profiel van de collectie van het MRK, en zal naar verwachting een versterking van het aanbod van kunst uit Brabant betekenen, maar de onderbouwing hoe deze versterking structureel ten goede komt aan het Brabants cultuursysteem, of minstens een relevante stap is in een proces daar naartoe, ontbreekt. Nieuw museaal beleid om meer in de samenleving naar buiten te treden wordt summier aangeduid in de aanvraag, maar een uitwerking van dat beleid is er geen onderdeel van. Hierdoor ziet de adviescommissie in het project geen overstijging van de samenloop van twee incidenten: Leon van Liebergen's afscheid van het museum en de heropening na verbouwing.

Ook het mogelijk op reis gaan van de expositie kan niet als een beklijvende nawerking van het project beschouwd worden. Dit temeer daar afname op mogelijke locaties nog een intentioneel karakter lijkt te hebben, en de aanvrager niet kan duidelijk maken wie na de tentoonstellingsperiode in Uden als eigenaar van en verantwoordelijke voor een verdere zegetocht van het werk kan worden beschouwd. Verduurzaming van de opbrengst van het project vraagt, bij de incidentele aanleiding ervoor, om een grote inspanning, die de commissie in de aanvraag onvoldoende doordacht vindt.

Dit alles geeft geen houvast voor een positieve waardering op dit criterium.

c. Het project is ten minste van nationale betekenis of heeft het potentieel daar in maximaal 3 jaar toe te leiden (score: goed)

De combinatie van nieuw werk op deze schaal, de samenwerking van deze vier kunstenaars en de herwaardering in de vakpers voor religieus/spiritueel geïnspireerde kunst geven hier voldoende aanleiding voor vertrouwen. De koppeling met het regio-overstijgende Jheronimus Bosch-herdenkingsjaar draagt hier nog aan bij.

d. In het project is sprake van ondernemerschap (score: onvoldoende)

Het project laat in zijn financieringsmix een zeer traditioneel, subsidiegericht en daardoor niet sterk ondernemend karakter zien. De aanvrager voert hier nog de samenwerking met glasbedrijf GBB aan, maar niets wijst erop dat

de kosten die hiermee gemoeid zijn, opvallend laag uitvallen als gevolg van een bijzondere ondernemende aanpak richting die partner.

De ambitie om het werk ook naar andere plekken te distribueren is, zoals eerder vastgesteld, intentioneel en vertaalt zich niet in opbrengsten op de begroting. Ook hier kan dus -in elk geval op dit moment- niet van effectief ondernemerschap rond het project gesproken worden. De werken komen ook niet in eigendom of beheer bij het museum, zodat zij op termijn nog voor exploitatie-opbrengsten kunnen zorgen.

De enige reëel te verwachten opbrengsten van het project, extra entréegelden en verkoop catalogus, worden rechtstreeks naar het museum teruggeploegd, als vergoeding voor de inspanningen die het project van het museum vraagt. De begrote kosten voor die inspanningen zijn ook in de pitch onvoldoende toegelicht. Wanneer die kosten nog deels gecompenseerd gaan worden met inkomsten, zou dat overigens ook in de begroting verwerkt moeten worden, en kan een consequentie zijn dat de gevraagde bijdrage de 30%-grens overschrijdt.

e. Het project is nieuw of geeft een nieuwe impuls aan een bestaand project of organisatie (score: voldoende / goed onder voorwaarde)

Met het werk krijgt 'de collectie Brabant' een nieuwe aanvulling van betekenis. De aanvraag spreekt ook van een actuele impuls aan het oude ambacht van brandschilderen. Deze zou kunnen plaatsvinden door een goed doordachte en georganiseerde aanpak van overdracht en inspiratie voor deze techniek naar jonge kunstenaars. Daarvan geeft de aanvraag echter geen blijk. Zie ook de overweging bij het volgende criterium.

f. Het project draagt bij aan talentontwikkeling in de provincie Noord-Brabant (score: zeer zwak)

De aanvraag meldt dat opgedane ervaringen rond het creëren van kunstwerken in gebrandschilderd glas zullen worden gedeeld met studenten en stagiaires, en dat zij ook bij de realisatie van werk en expositie zullen worden betrokken. De beschrijving liet al ruimte voor een vrijblijvende aanpak op dit punt. In de pitch bleek dat het Marc Mulders in de huidige projectopzet ontbreekt aan tijd en middelen om hier een gedegen traject voor op te zetten en uit te voeren. Daarmee ontbreekt onderbouwing van dit criterium in de zin van de betekenis die Brabant C eraan hecht.

2.2 FACULTATIEF (minimaal 2)

g. Het project ondersteunt de ontwikkeling van een culturele hotspot (score: zeer zwak)

De in de aanvraag genoemde 'monastieke regio' Nederrijn kan niet als culturele hotspot in de zin van het Brabant C-criterium worden aangemerkt.

h. Het project is innovatief, doordat het zich binnen zijn discipline of sector onderscheidt in inhoud, uitvoering of cultureel ondernemerschap en specifiek daarmee het cultuursysteem versterkt (score: onvoldoende)

Uit de aanvraag blijkt niet dat in dit project de brandschilder techniek wordt geïnnoveerd of innovatief wordt toegepast. De vormgeving van de kapellen waarin het glas zal worden gemonteerd is mooi, maar leunt zo dicht tegen traditionele modellen aan dat ook in dat opzicht niet van een innovatie kan worden gesproken.

De mobiliteit van de constructies op zichzelf beschouwt de commissie ook niet als innovatief.

i. Het project draagt bij aan de vrijetijdseconomie van de provincie Noord-Brabant (score: voldoende)

Het MRK is een actieve participant in de zich ontwikkelende vrijetijdseconomie in de regio. Versterking van de profilering van het MRK als museum dat oud en nieuw verbindt, sluit ook aan bij de inspanningen van de gemeente Uden op het terrein van vrijetijdseconomie.

j. Het project kan rekenen op draagvlak in de Brabantse samenleving (score: onvoldoende / voldoende onder voorwaarde)

De commissie is van mening dat het project bij de huidige financieringsopzet en onduidelijkheid over de duurzame doorwerking en langere, veelvuldiger zichtbaarheid, onvoldoende publiek en andere partijen betrokken zijn om van genoeg draagvlak in de samenleving te kunnen spreken.

k. Het project ligt in het verlengde van het profiel van Brabant. (score: zeer goed)

De combinatie van het herkenbaar religieus verleden en ambachtelijkheid met eigentijdse verbeeldingskracht en design op hoog niveau, geeft uitstekend invulling aan dit criterium.

l. Bij het project is sprake van samenwerking met een of meer andere partijen, waarbij tenminste een partij behoort tot een domein buiten de culturele sector (score: onvoldoende / voldoende onder voorwaarde)

De huidige aanvraag is op dit punt niet sterk. Er zijn niet veel partners en degenen die genoemd worden hebben dan vaak ook nog een intentioneel karakter (onderwijsinstellingen, kerkelijke organisaties)

m. Het project wordt uitgevoerd binnen of in samenwerking met de Brabantse topsectoren (score: zeer zwak)

De aanvraag verwijst er voor dit criterium naar dat betrokken kunstenaars en Glasbewerkingsbedrijf Brabant tot de top gerekend mogen worden. Binnen hun segment onderschrijft de adviescommissie dat volledig, maar dat zegt nog weinig over voldoende aansluiting bij de expliciet in de toelichting op de criteria genoemde Brabantse topsectoren. Daarvan zou voor wat betreft het Glasbewerkingsbedrijf sprake kunnen zijn wanneer dat voor dit project een bijzondere, innovatieve toepassing van 'high tech materials' zou leveren, maar daarvan blijkt niets uit de aanvraag.

3. ADVIES

De adviescommissie voelt een groot dilemma bij deze aanvraag. Inhoudelijk onbetwistbare topkwaliteit uit de regio in een setting die uitstekend aansluit bij het profiel van de provincie Noord-Brabant, is gekaderd in een organisatorisch zwak uitgewerkt plan. Met onvoldoende score op de verplichte criteria 'duurzame versterking cultuursysteem', 'ondernemerschap' en 'talentontwikkeling' kan de commissie geen positief advies geven.

De onvoldoende beoordelingen ziet de commissie in het licht van niet goed doordacht eigenaarschap van het project en -voor de inrichting van het plan als succesvol Brabant C-project- onvoldoende uitwerking van de rolverdeling tussen de feitelijk organiserende en artistiek-inhoudelijke partijen en het museum als formeel aanvragende partij. Hierdoor liggen er te grote vraagtekens rond wie bereid en verantwoordelijk is voor (nog concreet te benoemen) resultaat in de zichtbaarheid van de kapellen na de tentoonstelling in Uden, wie bereid en bevoegd is om beslissingen te nemen die het financieel draagvlak vergroten (en welke dat zouden kunnen zijn), en door wie en hoe talentontwikkeling in het project goed en concreet gefaciliteerd kan worden.

De adviescommissie adviseert het bestuur op grond van het bovenstaande om de aanvraag in de huidige vorm af te wijzen. Mede gelet op het positieve oordeel van de commissie over de artistieke kwaliteit is het voorstelbaar dat de aanvrager MRK een verbeterde aanvraag in zal willen dienen. De commissie acht dat alleen zinvol wanneer er sprake is van overtuigende en duurzame verbeteringen van de in bovenstaande alinea genoemde gebreken. Belangrijk is bovendien dat hieruit blijkt dat het (nieuwe) management of het bestuur van MRK zich volledig committeert aan de duurzaamheid van dit project en de daarmee beoogde effecten. De commissie laat graag aan het bestuur over hoe een eventuele verbeterde aanvraag moet worden behandeld. Wel ligt voor de hand de huidige commissie in ieder geval over de inhoudelijke aspecten w.o. de talentontwikkeling te raadplegen; desnoods in een korte schriftelijk beoordelingsronde.

4. SAMENSTELLING ADVIESCOMMISSIE

George Lawson, voorzitter
Marjo Schlaman
Lydia van Oosten
Rene Bosma
Jasmijn van der Hamsvoord
Stan Topouzis
Sef Peeters

Disclaimer: bovenstaand advies is opgesteld ten behoeve van besluitvorming door het bestuur van Stichting Brabant C Fonds. Het advies op zichzelf is geen besluit tot verlening, noch geeft het aanspraak op een besluit tot verlening. Het besluit van het bestuur van Stichting Brabant C Fonds kan afwijken van het advies. Art. 8.3 van de statuten van de stichting bepaalt dat het bestuur een voornemen om met het besluit af te wijken van het advies, ter advisering dient voor te leggen aan de Raad van Toezicht van de stichting.